

Časopis pro pěstování matematiky

Václav Dupač

K nedožitým šedesátinám profesora Jaroslava Hájka

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 111 (1986), No. 4, 436--437

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/118279>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1986

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ZPRÁVY

K NEDOŽITÝM ŠEDESÁTINÁM PROFESORA JAROSLAVA HÁJKA

VÁCLAV DUPAČ, Praha

V letošním roce by se byl dožil 60 let přední československý odborník v oboru matematické statistiky, vědecký pracovník Matematického ústavu ČSAV a později vedoucí katedry matematické statistiky na matematicko-fyzikální fakultě Karlovy university v Praze, prof. dr. ing. Jaroslav Hájek, DrSc., laureát Státní ceny Klementa Gottwalda. Jeho život a jeho světově uznávané vědecké dílo byly zasvěceně zhodnoceny v nekrologu Z. Šidáka (Čas. pěst. matem. 100 (1975), 303–313). K němu lze po dvanácti letech jen dodat, že Hájkovy myšlenky jsou stále podnětné, jak o tom svědčí i neklesající počet citací Hájkových prací, který se pohybuje mezi 60 a 80 ročně (dle periodika Science Citation Index). V této vzpomínce se však nevracím k Hájkovu vědeckému dílu, chci jen několika poznámkami přiblížit jeho osobnost.

Profesor Hájek věnoval velkou péči výchově a vedení svých žáků a mladších spolupracovníků. Obyčejně celá skupina studovala tutéž knihu a všichni měli za úkol písemně vyřešit všechny příklady. Řešení se pak na schůzkách s Hájkem probírala. Hájek dokázal vyvolat zdravou soutěživost; nikdo od nikoho neopisoval, každý se snažil, aby jeho řešení bylo nejpřesnější či důkaz nejelegantnější. Knihy ke studiu vybíral Hájek rafinovaně, často staršího data (např. Teorii funkcí reálné proměnné I. P. Natansonova); hlavním kritériem bylo, jak vedou čtenáře k samostatnému vědeckému myšlení. Hájek byl ovšem dobrý psycholog a nedopustil, aby soutěživost přerostla v soupeřivost. Přátelskou atmosféru ve skupině povzbuzoval prvky společenské zábavy, společnými výlety, společným poslechem hudby.

Hájek byl člověk velmi vtipný, pohotový, vyjadřoval se neotřelým způsobem, a i jeho odborné výklady či odborné rozhovory s ním nebyly nikdy suchopárné, měly v sobě vždy, řekl bych, zrno poezie. Hájek rád používal různá přirovnání, která často objasňovala věc lépe než matematická věta. Např. to, že při velmi rozsáhlých výběrech testy dobré shody obyčejně zamítají předpokládaný typ rozdělení, vysvětloval tím, že velmi velký výběr působí jako silná lupa, pod níž se nedokonalosti našeho modelu stávají viditelnými. Hájek ovšem dokázal zajímavě hovořit nejen o statistice; jeho znalosti i zájmy byly velmi široké, od ekonomických a politických otázek přes hudbu (byl výborným kytaristou) až např. po rybaření či kopanou; mimochodem, byl fanouškem pražské Dukly a častým divákem na Julisce.

Obdivuhodná byla Hájkova pracovní kázeň, jeho hluboké soustředění na práci, schopnost rychle se soustředit, jeho přísný denní pořádek, až úzkostlivě hospodařící s časem. Zastihl jsem jednou Hájka naprosto pohrouženého do řešení jistého matematického problému krátce poté, co absolvoval nesnadné a vzrušené jednání o jakýchsi organizačních záležitostech. Na otázku, jak se dokáže tak rychle soustředit, odpověděl, že sice nepodceňuje organizační a administrativní úkoly a snaží se je plnit zodpovědně, ale že do nich nevkládá srdce; to si šetří na svou práci vědce a učitele. Nemusíme se ztotožňovat s Hájkovým chladným postojem k organizační práci. Druhá část jeho přiznání však platí pro nás všechny: bez opravdového zanícení, bez srdce, nelze být dobrým vědcem ani dobrým učitelem.

PROFESOR MICHAL GREGUŠ ŠESTĎESÁTROČNÝ

VALTER ŠEDA, Bratislava

Dňa 22. decembra 1986 sa dožíva v plnom zdraví svojich šesťdesiatin popredný slovenský matematik, dekan Matematicko-fyzikálnej fakulty UK v Bratislave, profesor Michal Greguš, DrSc., člen korešpondent ČSAV a SAV. Svojou činnosťou významne ovplyvnil vedecký, pedagogicko-výchovný a spoločensko-kultúrny život na Slovensku.

Prof. M. Greguš sa narodil 22. 12. 1926 v Zbechoch, okr. Nitra. Pochádza zo železničiarkej rodiny. Vysokoškolské štúdiá matematiky a fyziky absolvoval v rokoch 1946–1950 na Prírodovedeckej fakulte vtedajšej Slovenskej univerzity v Bratislave.